نشریه مطالعات آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش
سال پنجم، شماره دوم، نیمسال دوم تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵
مقاله تحقیقاتی

شناسایی روش‌های اثربخش آموزش کارآفرینی

حسین عبداللهی[۱]، سمیه مقصودی[۲*]

چکیده

مقدمه: در شرایط کنونی و در آینده با توجه به شرایط اقتصادی، جایگاه کارآفرینی و خوداشتغالی از عوامل مهم رشد کسب و کار می‌باشد. برای آماده‌سازی افراد به این عرصه نیاز به آموزش اثربخشی می‌باشد که بتواند در افراد ایجاد انگیزه نماید. شناسایی روش‌های اثربخش که بتواند به کارآفرینی افراد منجر شود هدف اصلی این مقاله می‌باشد.

روش‌ها: این مطالعه از نوع کمی (توصیفی-مقطعی) می‌باشد. جامعه‌ی آماری این پژوهش شامل اساتید و دانشجویان ارشد دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران می‌باشد و نمونه‌ی پژوهش شامل ۸۰ دانشجو و ۱۰نفر از اساتید می‌باشد که به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. پژوهش از طریق پرسشنامه‌ی محقق ساخته انجام گرفت که پس از کسب اعتبار و روایی پرسشنامه، داده‌های پژوهش با استفاده ازروش‌های آمار توصیفی و استنباطی از جمله آزمون t مستقل و t تک نمونه‌ای و با استفاده از نرم افزار spss ورژن ۲۱ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد روش‌های اثربخش آموزش کارآفرینی از نظر اساتید و دانشجویان به ترتیب عبارتند از: یادگیری انفرادی، کار با افراد با تجربه، آموزش در محیط واقعی، یادگیری از طریق نرم افزارها، فعالیت گروهی، آموزش مجازی، کار انفرادی عملی و اجرای نمایشنامه می‌باشد. P-value در سطح ۰/۰۰۱ به ترتیب عبارتند از۰/۹۷، ۰/۹۷، ۰/۶۲، ۰/۵۶، ۰/۳۲، ۰/۴۰، ۰/۶۸ و ۰/۶۹ می‌باشد که نشان می‌دهد بین نظر اساتید و دانشجویان در مورد روش‌های اثربخش آموزش کارآفرینی تفاوتی و جود ندارد.

نتیجه‌گیری: استفاده از روش‌های فعال شامل کار انفرادی عملی، آموزش در محیط واقعی و کار با افراد با تجربه که دانشجویان را به صورت مستقیم درگیر می‌کند نتایجی به مراتب بهتر از سایر روش‌ها دارد.

کلمات کلیدی: کارآفرینی، آموزش کارآفرینی، اثربخشی آموزش

مقدمه

ابتکار عمل نیروی محرکه‌ی تولید است که با تلاش درگیر و توانایی کارآفرین انجام می‌شود و منجر به سود و ضرر می‌گردد (۱). کارآفرینی برای هر جامعه‌ی دارای سه منفعت است، این منافع عبارتند از: افزایش رشد اقتصادی ارتقای بهره‌وری و پدیدآمدن تکنولوژی‌ها، محصولات و خدمات جدید (۲). طی فرآیند آموزش کارآفرینی ویژگی‌ها و توانمندی‌های کارآفرینانه، که برای راه‌اندازی و مدیریت کسب و کارهای

۱- دانشیار گروه مدیریت آموزشی دانشگاه علامه طباطبایی
آدرس الکترونیک: hossein_abd@hotmail.com
۲- کارشناس ارشد برنامه ریزی آموزشی دانشگاه علامه طباطبایی (*نویسنده مسئول)
آدرس الکترونیک: saidnn.sm@gmail.com

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

کارآفرینانه لازم است، در مخاطبان تقویت می‌گردد (۳). آموزش کارآفرینی در راستای تربیت افرادی با اعتماد به نفس بالا، فرصت شناس و به طور کلی افرادی که تمایل بیشتری به راه‌اندازی کسب و کارهای مستقل دارند، طراحی شده‌اند (۴). آموزش کار آفرینی موجب شکل‌گیری برخی نگرش‌ها و رفتارها در فراگیران می‌شود به نظر هانون و اسکات (Hanoun & Scate) نتایج کوتاه مدت و بلندمدت آموزش کارآفرینی عبارتند از: ۱. نهادینه کردن ارزشها و باورهای کارآفرینانه ۲. ایجاد انگیزه و الهام بخشی در فراگیران بسوی مسیر شغلی کارآفرینانه ۳. توسعه‌ی توانایی‌های کلیدی کارآفرینانه ۴. آمادگی برای خویش‌فرمایی و کار مستقل ۵. استفاده از تمام مهارت‌ها و توانایی‌های فردی ۶. تغییر در نگرش و ایجاد علایق کارآفرینانه (۵). پژوهشگران در تحقیقی گزارش کردند، آموزش کارآفرینی بر نگرش کارآفرینی، هنجارهای ذهنی و باور به خودکارآمدی دانشجویان تاثیر مثبت و معناداری دارد (۶). تاتیلا (Taatila) در پژوهشی سال ۲۰۱۰ در اسپانیا، با عنوان یادگیری کارآفرینی در آموزش عالی که نتایج چهار پژوهش موردی را با هم مقایسه و تحلیل می‌نماید به این نتیجه رسید که مهارت‌های کارآفرینانه با پروژه‌های توسعه‌ی زندگی واقعی و عملی یادگرفته می‌شود و چرخه‌ی یادگیری کارآفرینانه، صلاحیت‌های کارآفرینی را تقویت کرده و از آن حمایت می‌کند (۷). گراونیتز (Graevenitz) و همکارانش (لیبی، ۲۰۱۰)، در مقاله‌ی خود تحت عنوان تأثیر آموزش کارآفرینی، با جامعه مورد مطالعه دانش آموزان دوره‌ی دبیرستان می‌باشد یک مدل یادگیری ارائه می‌دهد برای ایجاد ذهنیتی از کارآفرینی در دانش آموزان. نتایج به دست آمده گویای این حقیقت است افرادی که تحت آموزش قرار گرفته‌اند، قادر به راه‌اندازی کسب و کار برای خود شده است (۸). مسئله‌ی اساسی در این پژوهش این است که این آموزش باید به چه نحوه و با چه روشی انجام گیرد که تأثیر اصلی خود را بگذارد و نتیجه از قبل قابل پیش بینی باشد (۹).

با توجه به نتایجی که آموزش کارآفرینی دارد و نقش مؤثری که می‌تواند هم در ابعاد مختلف اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و سیاسی و بخصوص امور شخصی ایفا کند می‌توان به ضرورت آموزش کارآفرینی در جوامع پی برد. امروزه برای استفاده‌ی مؤثر از وقت و عمر که غنیمت و امانتی است در دست افراد باید از روش‌ها و شیوه‌هایی برای آموزش کارآفرینی استفاده کرد که علاوه بر به قوه رساندن استعداد درونی افراد بتواند جامعه را هم در رسیدن به اهداف اقتصادی مخصوصا اهداف تامین اشتغال جوانان یاری نماید. این امر میسر نمی‌شود مگر این‌که بتوان به شناسایی روش‌های مختلف آموزش کارآفرینی در حد تدریس در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی پرداخت و بعد از این امر در پی شناسایی روش‌های اثربخشی بود که بتواند ما را به مقصود و منظور اصلی برساند. همچنین با توجه به اینکه در تمام تحقیقات صورت گرفته تأثیر آموزش کارآفرینی را مورد بررسی قرار داده‌اند و هیچکدام تأثیر روش‌های آموزش را در نظر نگرفته‌اند و از این جهت خلاء اصلی این تحقیقات بی‌توجهی به نوع آموزش و روش تدریسی است که برای آموزش در نظر گرفته شده است. بنابراین در این مقاله سعی بر این بوده تا به چند سؤال اساسی پاسخ داده شود: ۱- روش‌های معمول آموزش کارآفرینی کدامند؟ ۲- از نظر دانشجویان و اساتید دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران کدام یک از آنها اثربخش‌ترند؟ ۳- آیا بین نظر اساتید و دانشجویان در مورد اثربخشی روش‌های آموزش کارآفرینی تفاوتی وجود دارد؟

روش پژوهش

تحقیق حاضر، از دسته تحقیقات کمی (مقطعی)، است. جامعه‌ی آماری این تحقیق شامل دانشجویان ترم آخر کارشناسی ارشد سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ به تعداد ۱۰۲ نفر و ده نفر از اساتید دانشکده‌ی کارآفرینی دانشگاه تهران بودند. حجم نمونه دانشجویان با استفاده از جدول مورگان ۸۰ نفر به صورت تصادفی ساده انتخاب شد و برای اساتید دانشکده

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

کارآفرینی دانشگاه تهران از روش تمام شماری استفاده شد از بین ۹۰ دانشجو فقط ۸۰ نفر حاضر به همکاری با محقق شدند اما همه‌ی اساتید همکاری نمودند. ابزار پژوهش پرسشنامه‌ی محقق ساخته است که دارای ۴۲ سؤال در مورد روش‌های به‌کارگیری در آموزش کارآفرینی می‌باشد که در ۸ دسته‌بندی کلی به ترتیب پرسشنامه عبارت بودند از یادگیری انفرادی، کار انفرادی عملی، کار با افراد با تجربه، فعالیت گروهی، آموزش مجازی، یادگیری از طریق نرم افزار، آموزش در محیط واقعی و در نهایت اجرای نمایشنامه بود. به منظور تعیین روایی پرسشنامه از نظر متخصصان (سه نفر از اساتید دانشکده‌ی کارآفرینی دانشگاه تهران و استاد راهنما و مشاور محقق) استفاده شد و به منظور تعیین روایی از ضریب آلفای کرانباخ استفاده شد که برای کل پرسشنامه حدود ۰/۷۲ به دست آمد. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS ورژن ۲۱تحلیل شد. در سطح آمار توصیفی از شاخص‌های گرایش مرکزی مانند میانگین، میانه، و انحراف استاندارد استفاده شده و در سطح آمار استنباطی از آزمون t تک نمونه‌ی و t مستقل استفاده شده است.

یافته‌ها

در توزیع فروانی ۹۰ دانشجوی دوره‌ی ارشد گرایش‌های مختلف کارآفرینی به روش تمام شماری انتخاب شدند که ۸۰ نفر از آنها حاضر به همکاری شدند و از بین اساتید که ۱۰ نفر از اعضای هیئت علمی رشته‌ی کارآفرینی بودند با پر نمودن پرسشنامه در این پژوهش همکاری نمودند.

در این تحقیق از پرسشنامه‌ی محقق ساخته استفاد شد. که ۸ روش (از یادگیری انفرادی، کار انفرادی عملی، کار با افراد با تجربه، فعالیت گروهی، آموزش مجازی، یادگیری از طریق نرم افزار، آموزش در محیط واقعی و در نهایت اجرای نمایشنامه) آموزش کارآفرینی را مورد سنجش قرار می‌دهد. نتایج تحقیقات توصیفی در رابطه با سوال اول پژوهش درجدول ۱ ارائه شده است.

سوال دوم: از نظر دانشجویان و اساتید دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران کدام یک از آنها اثربخش‌ترند؟ همانطور که در جدول (۲) ملاحظه می‌شود بیشترین میانگین و انحراف استاندارد مربوط به کار با افراد با تجربه و کمترین میانگین و انحراف استاندارد مربوط به روش یادگیری انفرادی می‌باشد. در بکارگیری روش آمار استنباطی، ابتدا به بررسی عادی یا نرمال بودن کشیدگی و یا چولگی توزیع داده‌ها پرداخته شد. بعد از بررسی عادی یا نرمال بودن کشیدگی و یا چولگی توزیع داده‌ها، از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد تا از نرمال بودن داده‌ها اطمینان حاصل گردید. از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای اطمینان از نرمال بودن داده‌ها استفاده شد که نتایج آن در جدول۳ ارائه شده است. با توجه به نتایج جدول و سطوح معناداری بدست آمده هریک از متغیرهای پژوهش که بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد، داده‌های تمام متغیرها نرمال است و استفاده از آزمون‌های پارامتریک بلامانع است.

سوال سوم: آیا بین نظر اساتید و دانشجویان در مورد اثربخشی روش‌های آموزش کارآفرینی تفاوتی وجود دارد؟ همانطور که در جدول۴ مشاهده می‌شود میانگین روش‌های آموزش از میانگین فرضی بالاتر است و این نشان دهنده‌ی این است که روش‌های آموزش از نظر اساتید اثربخش می‌باشند که اثربخش‌ترین آنها به ترتیب مربوط به روش‌های کار با افراد با تجربه، کار انفرادی عملی، آموزش در محیط واقعی، آموزش مجازی، فعالیت گروهی، اجرای نمایشنامه، یادگیری انفرادی، یادگیری از طریق نرم افزار می‌باشد. برای تعیین معناداری اثربخش بودن روش‌های آموزش کارآفرینی از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد (جدول۴).

اولین روش اثربخش از نظر دانشجویان روش کار با افراد با تجربه می‌باشد که نتایج آزمون t آن در جدول ۴ ارائه شده است. همانطور که در جدول مشاهده می‌شود میانگین روش‌های آموزش از میانگین فرضی بالاتر است و این نشان دهنده‌ی این است که روش‌های آموزش از نظر دانشجویان اثربخش

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

جدول ۱- روش‌های موجود و مرسوم آموزش کارآفرینی

روش های آموزش کارآفرینی	پژوهشگران – صاحبنظران
بازدیدهای علمی از مراکز اقتصادی و تجاری-دانشکده‌های اقتصاد و مراکز رشد، ژورنال و مقالات جدید و ارائه کلاسی آنها، ایجاد وبلاگ و بررسی نظرات دانش‌پژوه‌ها	بررسی روش‌های نوین تدریس کارآفرینی (۱۰)
بیان داستان زندگی کارآفرینان، مطالعه موردی، تهیه‌ی طرح کسب و کار، انجام پروژه، استفاده از کامپیوترو ویدئو، کارگاه آموزشی و بازدید، مصاحبه با کارآفرینان،	شیوه‌های تدریس در آموزش کارآفرینی (۱۱)
گردش و بازدید از شرکت‌ها، ایفای نقش، ارایه خدمات مشاوره‌ای توسط فراگیران، کارکردن با کارآفرینان، نوشتن مقاله و تحقیق، باشگاه فراگیران، کارگاه برای استادان	روش‌های تدریس کارآفرینی (۱۲)
بازدید از کسب و کارهای محلی، دعوت از صاحبان کسب و کارها، پروژه‌های کار گروهی، ملاقات با متخصصان کسب و کار، استفاده از دانش آموزان به عنوان مشاوران کارآفرینی	بررسی اثربخشی برنامه درسی کارآفرینی شاخه‌ی کار، دانش‌آموزش متوسطه (۱۳)
روش‌های کاربردی و عملی، کارگاه آموزشی، روش آموزش سمینار، روش آموزشی مصاحبه و ملاقات با کارآفرینان، مشارکت بیرونی، برنامه های آموزش از راه دور	برنامه درسی آموزش کارآفرینی: هدف، محتوا، روش تدریس و شیوه ارزشیابی (۹)
تحقیقات کارآفرینی، شبیه سازی، پخش فیلم کارآفرینی، کارورزی، استفاده از سایت-های کارآفرینی، مسابقه ی طرح کسب و کار و نرم افزارBP	تاثیر آموزش کارآفرینی بر قصد و ویژگی‌های کارآفرینانه‌ی دانشجویان(۵)
کارآفرینی از راه آموزش فردی، اقدام پژوهی، مطالعه موردی، کسب مهارت در تحلیل فرصت ها، تسلط بر مفهوم های بنیادی علمی	تحلیل وضعیت آموزش کارآفرینی در آموزش عالی ایران (۱۴)
مطالعات موردی، کارورزی در شرکت‌های کوچک، مطالعات امکان سنجی، روش حل مسئله، تمرینات گروهی از طریق گروه‌های رسمی کوچک، شبیه سازی و ایفای نقش	ارزیابی اثربخشی برنامه درسی کارآفرینی دانشگاه آزاد اسلامی(۱۵)
سخنرانی، بازدیدهای علمی از کسب و کارهای کوچک، مصاحبه با کارآفرینان موفق	ضرورت آموزش کارآفرینی در همه‌ی مقاطع تحصیلی (۱۶)
نوشتن طرح کسب و کار، نوشتن رساله و مقاله، برگزاری آزمون توسط اساتید، شرکت در کارگاههای کارآفرینی، شرکت در همایش‌های مرتبط با کارآفرینی	بررسی و تحلیل اثربخشی آموزش کارآفرینی در رشته-های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت (۱۷)
توسعه‌ی طرح کسب و کار، سخنرانی استاد، مطالعه‌ی موردی، مصاحبه با کارآفرینان، شبیه‌سازی رفتاری، هدایت دانشجویان از سوی یک کارآفرین، مصاحبه با کارآفرینان	ارزیابی اثربخشی روش آموزش کارآفرینی "سخنران مهمان"(۱۸)
سخنرانی‌های الکترونیک، دعوت از کارآفرینان (عمدتاً جوانان)، کار با مربیان با تجربه، بازدید از کسب و کارهای نوآورانه	آموزش کارآفرینی و تأثیر آن بر نگرش دانش‌آموزان (۱۹)
کتاب‌های درسی، سمینار، تکلیف درسی، دسترسی به وب سایت‌ها، تماشای یک سریال تلویزیونی، استفاده از بسته‌های آموزشی، یادگیری تجربی، حل مسئله	افزایش تحصیلات کارآفرینی در مراکز پلی‌تکنیک‌های ماسالیبا (۲۰)
استفاده از رسانه‌های جایگزین، مطالعه موردی، سخنرانی مهمان، طراحی و شبیه سازی، سخنرانی، حل مسئله، بحث گروهی	آموزش کارآفرینی و تاثیر آن بر نگرش کارآفرینی (۱۹)

می‌باشند که اثربخش‌ترین آنها به ترتیب مربوط به کار انفرادی عملی، آموزش در محیط واقعی، کار با افراد با تجربه، آموزش مجازی، فعالیت گروهی، اجرای نمایشنامه، یادگیری انفرادی و در نهایت آموزش از طریق نرم افزار می‌باشد. برای تعیین معناداری اثربخش بودن روش‌های آموزش کارآفرینی از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده می‌شود.

همانطور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود روش‌های آموزش کارآفرینی از نظر اساتید و دانشجویان در سطح ۰/۰۱ معنادار است.میزان t روش یادگیری انفرادی ۳۹/۰۷، روش کار انفرادی عملی ۵۲/۳۶، روش کار با افراد با تجربه ۲۱/۵۱، روش

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

جدول ۲- یافته‌های توصیفی روش‌های آموزش کارآفرینی

شاخص آماری	تعداد افراد پاسخ‌دهنده به پرسشنامه	میانگین	انحراف استاندارد
یادگیری انفرادی	۹۰	۱۹/۲۴	۴/۶۷
کار انفرادی عملی	۹۰	۲۷/۳۱	۴/۹۴
کار با افراد با تجربه	۹۰	۲۹/۴۳	۱۰/۵
فعالیت گروهی	۹۰	۲۱/۲۷	۳/۶۳
آموزش مجازی	۹۰	۲۲/۰۶	۵/۴۳
اجرای نمایشنامه	۹۰	۱۹/۸۱	۴/۹۳
یادگیری از طریق نرم‌افزار	۹۰	۱۸/۴۳	۵/۰۷
آموزش در محیط واقعی	۹۰	۲۵/۱۳	۳/۷۲

جدول ۳- نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنوف

شاخص آماری مقیاس	Z	Sig
یادگیری انفرادی	۱/۸۸	۰/۶۱
کار انفرادی عملی	۱/۰۲	۰/۷۹
کار با افراد با تجربه	۱/۷۵	۰/۶۲
فعالیت گروهی	۰/۸۷	۰/۳۹
آموزش مجازی	۱/۰۱	۰/۴۳
اجرای نمایشنامه	۱/۸۴	۰/۴۹
آموزش در محیط واقعی	۰/۷۶	۰/۷۱
یادگیری از طریق نرم افزار	۰/۶۶	۰/۶۴

فعالیت گروهی ۵۴/۹۰، روش آموزش مجازی ۳۸/۵۲، روش اجرای نمایشنامه ۳۸/۰۹، روش آموزش در محیط واقعی ۶۴/۰۷، روش یادگیری از طریق نرم افزار ۳۴/۴۴ بود. بیشترین آماره‌ی معناداری به ترتیب مربوط به روش‌های آموزش در محیط واقعی، فعالیت گروهی، کار انفرادی عملی، یادگیری انفرادی آموزش مجازی، اجرای نمایشنامه، یادگیری از طریق نرم افزار، کار با افراد با تجربه می‌باشد. بنابراین با ۰/۹۹ اطمینان می‌توان گفت روش‌های آموزش کارآفرینی از نظر اساتید و دانشجویان مؤثر می‌باشد که موثرترین آن آموزش در محیط واقعی و کم اثرترین آن روش کار با افراد با تجربه می‌باشد. به منظور آزمون اینکه بین نظر دانشجویان و اساتید در مورد روش‌های آموزش کارآفرینی تفاوت وجود دارد یا خیر، از آزمون t مستقل استفاده شد که نتایج آن به این شرح ارائه شده است. روش یادگیری انفرادی در سطح معناداری ۰/۹۷ و با انحراف معیار در سطح استاد و دانشجو به ترتیب ۵/۳۴ و ۴/۶۱ و با تفاوت میانگین ۰/۰۵- دارای T (۰/۰۳-) می‌باشد. روش کار انفرادی عملی در سطح معناداری ۰/۴۵ و با انحراف معیار در سطح استاد و دانشجو به ترتیب ۵ و ۴/۹۵ و با تفاوت میانگین ۰/۷۵- دارای T (۰/۷۵-) است. روش کار با افراد با تجربه در سطح معناداری ۰/۹۷ و با انحراف معیار در سطح استاد و دانشجو به ترتیب ۴/۲۷ و ۱۱/۰۴ و با تفاوت میانگین

جدول ۴- اثربخشی روش‌ها از نظر اساتید با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

روش‌های تدریس	T	تفاوت میانگین‌ها	درجه آزادی	سطح معناداری
کار با افراد با تجربه	۵/۸۵	۸/۳۳	۹	۰/۰۰۱
کار انفرادی عملی	۳/۲۸	۵/۲	۹	۰/۰۰۱
آموزش در محیط واقعی	۳/۸۹	۷/۱	۹	۰/۰۰۱
آموزش مجازی	۳/۵۴	۳/۴	۹	۰/۰۰۱
فعالیت گروهی	۳/۱۴	۳/۴	۹	۰/۰۰۱
اجرای نمایشنامه	۲/۸۵	۲/۶	۹	۰/۰۰۱
یادگیری انفرادی	۱/۱۸	۱/۷	۹	۰/۰۰۱
یادگیری از طریق نرم افزار	۱	۱/۶	۹	۰/۰۰۱

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

جدول ۵- اثربخشی روش‌ها از نظر دانشجویان با استفاده از آزمون t تک نمونه‌ای

روش‌های تدریس	T	تفاوت میانگین‌ها	درجه آزادی	سطح معناداری
کار با افراد با تجربه	۶/۵۷	۸/۴۴	۷۹	۰/۰۱
کار انفرادی عملی	۱۱/۶۴	۶/۴۵	۷۹	۰/۰۱
آموزش در محیط واقعی	۸/۳۶	۷/۷	۷۹	۰/۰۱
آموزش مجازی	۴/۵۳	۰/۹۵	۹	۰/۰۱
فعالیت گروهی	۳/۹۵	۳/۷	۷۹	۰/۰۱
اجرای نمایشنامه	۳/۳۸	۲/۲۷	۷۹	۰/۰۱
یادگیری انفرادی	۳/۱۴	۱/۷۵	۷۹	۰/۰۱
یادگیری از طریق نرم افزار	۱/۵۵	۲/۲۷	۷۹	۰/۰۱

۰/۱۱- دارای T (۰/۰۳-) می‌باشد. روش فعالیت گروهی در سطح معناداری ۰/۶۲ و با انحراف معیاری در سطح دو گروه استاد و دانشجو که به ترتیب عبارت است از ۲۱/۸ و ۲۱/۲ و با تفوت میانگین ۰/۵۹ مقدار T به دست آمده برابر است با (۰/۴۸). در روش آموزش مجازی با انحراف معیاری در سطح استاد و دانشجو اعداد ۴/۴۷ و ۵/۵۵ و با تفاوت میانگین ۱/۰۵ در سطح معناداری ۰/۵۶ مقدار T به دست آمده برابر بود با (۰/۵۷). روش اجرای نمایشنامه در سطح معناداری ۰/۳۲ و با انحراف معیار در سطح استاد و دانشجو به ترتیب ۲/۸۸و ۵/۱۴ و با تفاوت میانگین ۰/۳۲ دارای T (۰/۱۹) است. روش یادگیری از طریق نرم افزار در سطح معناداری۰/۶۸و با انحراف معیار در سطح استاد و دانشجو به ترتیب ۲/۶۷ و ۵/۳۱ و با تفاوت میانگین ۰/۰۷ دارای T (۰/۰۴) است. آموزش در محیط واقعی در سطح معناداری۰/۶۹ و با انحراف معیار در سطح استاد و دانشجو به ترتیب ۳/۶۲ و ۳/۷۴ و با تفاوت میانگین ۰/۶- دارای T (۰/۴۷-) است.

میانگین‌های روش‌های آموزش کارآفرینی به هم نزدیک می‌باشد و تفاوت کمی باهم دارند و سطح معناداری نیز گویایاین بود که تفاوت معناداری بین نظر اساتید و دانشجویان نیست به طوری که روش‌های آموزش کارآفرینی که شامل یادگیری انفرادی، کار انفرادی عملی، کار با افراد با تجربه، فعالیت گروهی، اجرای نمایشنامه، یادگیری از طریق نرم‌افزار و آموزش در محیط واقعی نشان می‌دهد بین نظر اساتید و دانشجویان در مورد روش‌های آموزش کارآفرینی درسطح ۰/۹۵ تفاوت معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش شناسایی مجموعه روش‌های آموزش بود تا بر اساس آن بتوان جریان تدریس را هر چه بهتر مدیریت نمود و اثربخشی آن را بیشتر کرد. بر اساس یافته‌های پژوهش تعدادی از روش‌ها که قابلیت آموزش کارآفرینی را داشته باشد و بتوانند زمینه‌ی کارآفرین شدن افراد را فراهم نماید شامل کار با افراد با تجربه، فعالیت گروهی، آموزش مجازی، اجرای نمایشنامه، یادگیری از طریق نرم افزار و یادگیری در محیط واقعی است.

بر اساس یافته‌های این پژوهش، روش تدریس به شیوه‌ی کار انفرادی عملی که شامل (کارورزی، بازدیدهای عملی، کارهای خارج کلاس، پروژه‌های فردی، سمینار، برگزاری کارگاه، پروژه‌های تحقیقاتی، تدوین طرح کسب و کار) می‌باشد در اولویت اول اساتید و دانشجویان مورد تحقیق قرار دارد که همسو با یافته سولومون (Solomon) و همکاران (آمریکا، ۲۰۰۹) و شرمن (Sherman) و همکارانش (انگلیس، ۲۰۰۸) بود (۲۱).

بر اساس نتایج پژوهش حاضر، آموزش در محیط واقعی در

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

رتبه‌ی دوم کسانی است که به پرسشنامه‌ی مربوط در رابطه با این پژوهش جواب دادند قرار گرفته است که شامل (انجام سفرهای مربوطه، قرار گرفتن در محیط‌های کارآفرینی، مواجهه با تهدیدها و بحرانها، بازدید از کسب و کار، حل مسئله، تبدیل ایده به طرح‌های عملیاتی، کسب مهارت در تحلیل فرصت‌ها، تحقیقات کارآفرینی، مطالعات موردی، ارزیای طرح کسب و کار، کارآفرینی اکتشافی) بیشترین توافق را در مورد اثربخشی روش داشت. نتایج به دست آمده از این پژوهش با نتایج تحقیقات عزیزی و طاهری (۱۳۹۲)، ام سی مولانگ ولانک Mc) (Mullong & Long (ایتالیا، ۲۰۰۷)، کلوف استان (Klofsten) (اسپانیا، ۲۰۰۰)، (کارکتو (Kuratko) (آلمان، ۲۰۰۵)، ماسالیبا (Mwasalwiba) (استرالیا، ۲۰۱۰)، در مورد اثربخش‌تر بودن روش آموزش در محیط واقعی همسو و هم‌جهت است (۱۹). در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت به نظر می‌رسد روش آموزش در محیط واقعی به دلیل درگیر کردن دانشجو با محیط واقعی و با مسائل حقیقی می‌تواند استعداد افراد و حس کنجکاوی آنها را شکوفا نموده و آنها را وارد میدان عمل نماید. مزیت این روش در این است امر جستجو و تحقیق توسط فراگیرنده انجام می‌شود و تأثیر زیادی بر یادگیری دارد. خلاقیت در مسئله و یا برخورد با موقعیت‌های مبهم را به خوبی فرا می‌گیرند و یادگیرنده به طور مستقل یاد می‌گیرد.

در این مطالعه، شیوه تدریس کار با افراد با تجربه (دعوت از کارآفرینان، کار با مربیان با تجربه، سخنرانی افراد کارآفرین، مشاوره با کارآفرینان شاغل، مصاحبه با یک کارآفرین، مربی‌گری توسط یک کارآفرین، برقراری ارتباط با کارآفرینان، سازمان‌های کارآفرینی) در رده‌ی سوم اثربخشی نظرات جامعه مورد تحقیق قرار گرفته است. این مزیت با تحقیقات افرادی همچون (نیک و گرین (Neck and Green) (آمریکا، ۲۰۱۱)، نیسولا و پکولا، (Nysoulav & Packuolo) (آفریقا، ۲۰۱۲)، سولومن (Solomon) (ایتالیا، ۲۰۰۷)، شپرد (Shepherd) (انگلیس، ۲۰۰۴)، وسپرد (Vespert) (ایتالیا، ۲۰۰۴)، هیلز، (Hills) (اسپانیا، ۱۹۹۸) همسو می‌باشد (۲۲).

اولویت چهارم در این روش بر اساس نظرخواهی که از اساتید و دانشجویان جامعه مورد نظر به عمل آمده است با روش آموزش مجازی می‌باشد که شامل بازدید از سایت کسب و کارهای نوآورانه، دسترسی به وب سایت‌ها، سخنرانی‌های الکترونیک، دانشگاه یا مدارس مجازی، آموزش از راه دور می‌باشد. این روش می‌تواند تصاویر واقعی‌تری از کارآفرینی را به کلاس درس ارایه دهد (هگ، گارسیا و جورمن) (Hogg, Gharsya, Gorman)، (آفریقا، ۲۰۰۷). از آنجایی که این روش نیازمند امکانات، تجهیزات و منابع مالی نسبتاً زیادی است به نظر می‌رسد به این دلیل این روش مورد استقبال قرار نمی‌گیرد (۱۲).

اولویت بعدی که مورد تایید اساتید و دانشجویان جامعه مورد تحقیق بوده است مربوط به فعالیت گروهی می‌باشد که زیر مجموعه‌های آن شامل کار تیمی، کلوب‌های کارآفرینی، تبادل نظر، گروه‌های متمرکز، بارش مغزی میزگرد، یادگیری مشارکتی، بحث و گفتگو می‌باشد سولومن (Solomon)، با بررسی ۲۷۹ دانشجو به روش نیمه آزمایشی متوجه شد این روش بعد از تدوین طرح کسب و کار اثربخشی بیشتری دارد با توجه اولویت این روش در این پژوهش و نتایجی که از پرسشنامه استخراج شده است، نتایج با تحقیقات سولومن (Solomon) (آمریکا، ۲۰۰۵) در تحقیقاتی که در خصوص آموزش کارآفرینی در ایالات متحده در سالهای (۲۰۰۴ و ۲۰۰۵) انجام داد همسویی دارد، به این نتیجه رسید که روش‌های آموزش کارآفرینی بیشتر به سمت روش‌های بر پایه‌ی به اشتراک‌گذاری دانش مانند سخنران مهمان و بحث‌های کلاسی در حال گسترش است (۲۱).

در تبیین این یافته می‌توان گفت این روش به نظر می‌رسد، فرصتی را فراهم می‌آورد که فرد از طریق آن، به همدلی و همفکری از موضوع مورد بحث، با بقیه اعضا گروه برسد و سطوح و میزان توجه را در کلاس درس افزایش می‌دهد.

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

اولویت ششم با توجه به نظر جامعه مورد پژوهش با روش اجرای نمایشنامه بازی‌های کسب و کار و ایفای نقش قرار می‌گیرد. که اثربخش نبودن این روش همسو با یافته‌های گردن و گرین (۲۰۱۱) و ختایی (۱۳۸۸)، می‌باشد (۲۴). ختایی (۱۳۸۸)، این روش را برای آموزش کارآفرینی اثربخش نمی‌داند. گردن وگرین (۲۰۱۱) این روش را به عنوان مکمل روش‌های تدریس سنتی معرفی می‌کنند به شرط آنکه نتایج از قبل تعیین نشده باشد (۲۴).

در این مطالعه، یادگیری انفرادی شامل (رقابت در طرح تجاری، مسابقه ی طرح کسب و کار) در اولویت هفتم قرار دارد که دانشجویان با محیط رقابت و طرح های مختلف آشنا می شوند. اولویت هشتم با توجه به نظر جامعه مورد پژوهش روش آموزش از طریق نرم‌افزار (نرم‌افزار BP، شبیه‌سازی، نرم‌افزارهای کامپیوتری، برنامه SMC، بازی کامپیوتری) بود که با نتایج مطالعه (فایول (Fayoll) آلمانی،۲۰۱۰) ، (استامپف و همکاران Stumpf & at all) (استرالیا،۲۰۰۷) ناهمسو می‌باشد (۱۸). این روش روشی است که برخی متخصصان برای آموزش و تدریس صفات و خصوصیات و مهارت‌های کارآفرینی پیشنهاد کرده‌اند. در طول تمرینات شبیه‌سازی کسب و کار، فراگیران با رویدادهای بحرانی مواجه می‌شوند که باعث می‌شود تفکر بحرانی، درک کردن و بهبود مهارت‌های تأثیرگذاری آنان را بهبود بخشد. این روش فرصتی برای دانش آموزان در قالب دیدن، حس کردن و تجربه‌ی احساسات مرتبط را به وسیله‌ی یک سیستم و یک مجموعه از قوانین به حاشیه رانده شده فراهم می‌کند (فایول Fayolle) (آامانی، ۲۰۱۰)، استامپف و همکاران (۲۰۰۷)، شبیه‌سازی را در برنامه‌های آموزش کارآفرینی لازم می‌دانند (۱۷).

نتایج پژوهش نشان دهنده‌ی این امر است که هر دو گروه مورد نظر پژوهش (اساتید و دانشجویان) به روش‌ها و شیوه‌های از آموزش بیشتر علاقمند هستند و آن را جزء روش‌های اثربخش معرفی می‌کنند که بیشتر با محیط واقعی و فعالیت‌های عملی سازگار باشد هر روشی که بتواند شرایط و موقعیت واقعی را معرفی کند و فرد را با واقعیت‌های اقتصادی و زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی برای شروع یک فعالیت آشنا سازد دارای اثربخشی بالاتری نسبت به روش‌های است که تنها جنبه‌ی تئوری روش را در نظر دارند.

این پژوهش مانند هر پژوهش دیگر محدودیت‌هایی دارد ازجمله محدودیت در جامعه‌ی پژوهش، جامعه‌ی مورد پژوهش محدود بوده لذا در تعمیم پذیری نتایج باید احتیاط کرد. محدودیت دیگر، نبود پرسشنامه‌ی هنجار در زمینه‌ی روش‌های آموزش کارآفرینی می‌باشد. به علاوه کمبود پژوهش در زمینه‌ی روش‌های آموزش کار آفرینی می‌باشد. در پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود پژوهش در این زمینه به ویژه با روش‌های کیفی مانند مصاحبه گسترش یابد و از نمونه‌ی گسترده‌تری استفاده شود. همچنین پیشنهاد می‌شود روش‌های آموزش کارآفرینی بین رشته‌های مختلف توسعه یابد. این مقاله استخراج شده از پایان نامه ارشد نویسنده است که با تلاش و همکاری استاد گران مایه و عالیقدر، جناب دکتر حسین عبدالهی فراهم شد امید است توانسته باشد در راه اعتلای آموزش قدمی هر چند کوچک برداشته باشد و راهنمای باشد در راه مسیر سایر پژوهش‌های محققانی که در این راه خواهان افزایش کارآفرینی می‌باشند.

References

1- Biksa, V, Rimere, I., Rivza., B. The Improvement of Entrepreneur Ship Education Management in Latvia. (2014); 140(2014): 69-76.

۲- درویش، حسین و احمدی: علی اکبر.مبانی کارآفرینی. تهران: دانشگاه پیام نور. (۱۳۸۷).

۳- حاجی میررحیمی، سید داوود و مخبر. بررسی موانع توسعه‌ی آموزش کارآفرینی در نظام آموزش عالی علمی-کاربردی کشاورزی. اولین کنفرانس سالانه مدیریت، نوآوری و کارآفرینی. (۱۳۸۹).

۴- آگهی، حسین و خالدی، خوشقدم. آموزش کارآفرینی، کرمانشاه: دانشگاه رازی. (۱۳۹۰).

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

۵- عزیزی، محمد و طاهری، مرتضی. تأثیر آموزش کارآفرینی بر قصد و ویژگی‌های کارآفرینانه‌ی دانشجویان. فصلنامه‌ی نوآوری و ارزش آفرینی، (۱۳۹۲) ؛ ۲ (۴): ۷۰-۸۲.

۶- بارانی، شهرزاد؛ زرافشانی، کیومرث؛دل انگیزان، سهراب؛ حسینی لرگانی، سیده مریم. (۱۳۸۹). تأثیر آموزش کارآفرینی بر رفتار کارآفرینانه دانشجویان پیام نور کرمانشاه: رویکرد مدلسازی معادله ساختاری. فصلنامه‌ی پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی. شماره‌ی ۵۷. ۸۵-۱۰۵

7- Taatila, Vesa P. Learning entrepreneurship in higher education, the journal of education+ training (2010); 52 (1): 48-61.

8- Graevenitz, g. n, harhoff, d, weber, r. The effects of entrepreneur Ship education. Journal of behavior & organization (2010).76(10): 90-112.

۹- شرفی، محمد؛ مقدم، مینا؛ سعید، مذبوحی. برنامه درسی آموزش کارآفرینی: هدف، محتوا، روش تدریس و شیوه ارزشیابی. فصلنامه ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی(۱۳۹۱): ۱ (۳): ۸۵-۱۱۵.

۱۰- میرسعیدی، گلنوش؛ کی ارسلان، سعیده، بررسی روش‌های نوین تدریس کارآفرینی. فصلنامه‌ی توسعه و کارآفرینی (۱۳۸۹)؛ ۳(۸): ۱۸-۵۳.

۱۱- آراستی، زهرا؛ کیانی فلاورجانی، منصوره و ایمانی پور، نرگس. شیوه‌های تدریس در آموزش کارآفرینی. اولین کنفراس بین‌المللی مدیریت و نوآوری و کارآفرینی(۱۳۸۹).

۱۲- عزیزی، محمد. روش‌های تدریس کارآفرینی. دانشنامه‌ی کارآفرینی. وزارت علوم تحقیقات و فناوری(۱۳۸۸).

۱۳- عارفی، محبوبه؛ فتحی واجارگاه، کوروش و نساج، سعیده. بررسی اثربخشی برنامه درسی کارآفرینی شاخه‌ی کاردانش آموزش متوسطه. فصلنامه‌ی مشاوره‌ی شغلی و سازمانی(۱۳۸۹)، ۲ (۴):۴۵-۷۷.

۱۴- شریف، سید مصطفی؛ جمشیدیان، عبدالرسول؛ رحیمی، حمید؛ نادری، ناهید. تحلیل وضعیت آموزش کارآفرینی در آموزش عالی ایران. قصلنامه توسعه کارآفرینی(۱۳۹۰). ۱۱ (۵): ۱۰۶-. ۸۷.

۱۵- مرادی پردنجانی، حجت الله و جعفری، پریوش. ارزیابی اثربخشی برنامه درسی کارآفرینی دانشگاه آزاد اسلامی. دو فصلنامه مطالعات برنامه درسی آموزش عالی(۱۳۹۲). ۴(۷): ۵۰-۷۹.

۱۶- یعقوبی، جعفر. بررسی عوامل بازدارنده کارآفرینی در آموزش عالی کشاورزی و ارائه سازو کارهایی برای تقویت آن/مجله توسعه کارآفرینی(۱۳۸۹). ۸(۳): ۱۳۱-۱۴۹.

۱۷- احمدزاده، مریم؛ سالارزهی، حبیب اله؛ یعقوبی، نورمحمد. بررسی و تحلیل اثربخشی آموزش کارآفرینی در رشته‌های کارآفرینی با استفاده از مدل ماتریس رضایت. پژوهش‌های مدیریت عمومی(۱۳۹۲). ۲۲(۶): ۱۳۲-۱۰۷.

18- Stamboulis, Y, Barlas, A Entrepreneurship education impaction student attitudes. The International Journal of Management Education (2014). 45(15): 1-9.

19- Ahmad, S. Z, Ismail, M. Z., & Buchanan, F. R. Examining the entrepreneurship curriculum in Malaysian polytechnics. The International Journal of Management Education (2014). 12 (3):397-406.

20- Kuratko, D. F. Entrepreneurship education: Emerging trends and challenges for the 21st century. White Paper, US Association of Small Business Education(2005).

21- Solomon, G. 2004-2005 National survey of entrepreneurship education in United States. Paper presented at OECD conference fostering entreneurship,Trento, Itaiy (2008).

22- Mwasalwiba, S. A. Entrepreneurship education: a review of its objectives, teaching methods, and impact indicators. Education+ Training (2010), 52(1). 85-110.

23- Sherman, P. S, Sebora, T. Digman, L. A. Experiential entrepreneurship in the classroom: effects of teaching methods on entrepreneurial career choice intentions, Journal of Entrepreneurship Education(2008). 11(5); 53-81.

۲۴- ختائی، شادی. بررسی روش‌های آموزش و ارائه روش اثربخش آموزش کارآفرینی برای دانشجویان مدیریت کارآفرینی. پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران(۱۳۸۸).

25- Hills. G. e (1998). Variation in university entreprenurship education: an empirical study and evolring field, journal of business venturing(1998):22(5): 115-168.

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

Identify the Effective Methods in Entrepreneurship Education

Abdollahi Hossein[1], *Maghsoudi Somayhe[2]

Abstract

Introduction: The entrepreneurship and self-employment status is an important factor in business growth, in the current situation and in the future due to the economic conditions. To motivate people, an effective education is required. The main goal of this article is identifying the effective methods that can lead people into entrepreneurship.

Methods: This study is a descriptive study. The sample size of this study is 80 students and professors from Tehran University Faculty and Entrepreneurship that were selected by simple random sampling. After the acquisition of the questionnaire validity and reliability, the data were analyzed using descriptive and inferential statistical methods including T-independent and one-sample t-test, using SPSS (21).

Results: The results showed that the effective methods in entrepreneurship teaching consist of: individual learning, working with experienced people, learning through soft wares, group learning, e-learning, and practical individual working. The P-value level was 0.97, 0.97, 0.62, 0.56, 0.32, 0.40, 0.68 and 0.69 respectively. There were no differences between faculty and students views about effective methods in entrepreneur teaching.

Conclusion: Applying active methods including of practical individual working, teaching in a real environment and working with experienced people that directly involve students, has better results in comparison to other techniques.

Keywords: Entrepreneurship, Entrepreneurship Education, Effective Education

1- Associate Professor of Educational Technology Department, Psychology & Educational Sciences Faculty, Allameh Tabatabaei University, Tehran, Iran. E-mail: hossein_abd@hotmail.com

2- (*Corresponding author) MA in instructional education planning Psychology & Educational Sciences Faculty, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran. E-mail: saidnn.sm@gmail.com

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

پرسشنامه‌ی تعیین روش‌های اثربخشی آموزش کارآفرینی

دانشجوی گرامی این پرسشنامه به منظور تعیین روشهای اثربخش آموزش کارآفرینی تنظیم شده است. لذا خواهشمند است برای دستیابی به نتایج درست در کمال صبر و حوصله به سوالات پاسخ دهید و ما را در رسیدن به نتایج حقیقی یاری فرمایید.از اینکه زمان ارزشمند خود را برای پاسخ به این پرسشنامه اختصاص می‌دهید، پیشاپیش کمال تشکر و قدرانی را دارم.

الف: اطلاعات جمعیت شناختی

جنسیت: دختر: ◯ پسر: ◯ رشته و گرایش تحصیلی:.....

ب: سوالات تعیین روش‌های اثربخش آموزش کارآفرینی

دستورالعمل: **خواهشمند است، پس از مطالعه هر یک از گزاره‌ها، گزینه‌ای را که با تجارب و نگرش شما در مورد اثربخشی هر یک از روش‌های آموزش کارآفرینی تطبیق می‌کندبا علامت (×) در مقابل گزینه‌ی مورد نظر، انتخاب نمائید.**	**کاملاً مخالفم**	**تا حدودی مخالفم**	**تا حدودی موافقم**	**موافقم**	**کاملاً موافقم**
۱) یادگیری انفرادی **(رقابت در طرح تجاری، مسابقه‌ی طرح کسب و کار)**					
این روش می‌تواند مبانی تئوری کارآفرینی را به افراد انتقال دهد.					
قادر است در تشخیص استعدادها و پرورش آنها به افراد کارآفرین کمک کند.					
قادر است روحیه‌ی ریسک پذیری را در افراد کارآفرین تقویت نماید.					
می‌تواند زمینه‌های اشتغال را در دنیای واقعی فراهم نماید.					
می‌تواند در توسعه مهارت‌های مورد نیاز برای کارآفرین شدن به افراد کمک کند.					
۲) کار انفرادی عملی **(کارورزی، بازدیدهای علمی، کارهای خارج از کلاس،پروژه‌های فردی، سمینار، برگزاری کارگاه، پروژه‌های تحقیقاتی، تدوین طرح کسب و کار)**					
این روش قادر است میزان اعتماد به نفس را در افراد افزایش دهد.					
قادر به افزایش روحیه‌ی ریسک پذیری برای شروع کار تازه در افراد است.					
می‌تواند به اندازه‌ی کافی اطلاعات شغلی فرد را افزایش دهد.					
می‌تواند در دیدگاه افراد نسبت به تغییر انعطاف ایجاد نماید.					
می‌تواند زمینه‌های لازم را برای پرورش استعداد افراد در زمینه‌های کاری مختلف ایجاد نماید.					
می‌تواند منجر به ایجاد زمینه‌های شغلی جدید در جامعه می‌شود.					
۳) کار با افراد با تجربه **(دعوت از کارآفرینان، کار با مربیان با تجربه، سخنرانی افراد کارآفرین مشاوره با کارآفرینان شاغل، مصاحبه با یک کارآفرین، مربی‌گری توسط یک کارآفرین، برقراری ارتباط با کارآفرینان و سازمان‌های کارآفرینی)**					
دانش مورد نیاز برای کارآفرین شدن را انتقال می‌دهد.					
می‌تواند در حل مشکلات اشتغال و بهبود بهره‌وری موثر باشد.					
می‌تواند در پرورش ویژگی‌های کارآفرین شدن در فرد موثر باشد.					
می‌تواند به تحریک انگیزه در فرد کارآفرین منجر شود.					
می‌تواند فرد را در تغییر نگرش فرد نسبت به امور یاری دهد.					
می‌تواند قدرت ریسک‌پذیری را در فرد افزایش دهد.					

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]

دستورالعمل: خواهشمند است، پس از مطالعه هر یک از گزاره‌ها، گزینه‌ای را که با تجارب و نگرش شما در مورد اثربخشی هر یک از روش‌های آموزش کارآفرینی تطبیق می‌کندبا علامت (×) در مقابل گزینه‌ی مورد نظر، انتخاب نمائید.	کاملاً مخالفم	تا حدودی مخالفم	موافقم	کاملاً موافقم
۴) فعالیت گروهی **(کار تیمی، کلوب‌های کارآفرین، تبادل نظر،گروههای متمرکز،بارش مغزی، Discussion forums ، میزگرد (پانل)، یادگیری مشارکتی، بحث و گفتگو)**				
این روش می‌تواند مبانی تئوری کارآفرینی را به افراد انتقال دهد.				
قادر است در تشخیص استعدادها و پرورش آنها به افراد کارآفرین کمک کند.				
قادر است روحیه‌ی ریسک‌پذیری را در افراد کارآفرین تقویت نماید.				
می‌تواند زمینه‌های اشتغال را در دنیای واقعی فراهم نماید.				
می‌تواند در توسعه مهارت‌های مورد نیاز برای کارآفرین شدن به افراد کمک کند.				
۵) آموزش مجازی **(بازدید از سایت‌های کسب و کار نوآورانه،دسترسی به وب سایت‌ها، سخنرانی‌های الکترونیک، دانشگاه یا مدارس مجازی، آموزش از راه دور)**				
این روش قادر است انگیزه‌های افراد را برای ایجاد شغل تقویت نماید.				
قادر است ویژگی‌های کارآفرین شدن را در افراد ایجاد نماید.				
می تواند مهارت‌های مورد نیاز برای شروع کار را در افراد به وجود آورد.				
از این طریق می‌توان تئوری‌های مربوط به کارآفرینی را کسب کرد.				
می تواند زمینه‌های اشتغال را در دنیای واقعی به وجود آورد.				
این روش روحیه‌ی مخاطره پذیری را برای آغاز کاری نو تقویت می‌کند.				
۶) یادگیری از طریق نرم افزار **(نرم افزار BP ،شبیه سازی، نرم افزارهای کامپیوتری، برنامه SMC، بازی کامپیوتری)**				
این روش می‌تواند افراد را نسبت به تغییر منعطف کند.				
می‌تواند زمینه‌های اشتغال را در جامعه به وجود بیاورد.				
می‌تواند میزان اعتماد به نفس را در آغاز یک شغل جدید در افراد بالا می‌برد.				
دانش مورد نیاز برای کار مورد نظر را در اختیار فرد قرار می‌دهند.				
میل به توفیق طلبی،کسب ثروت و تمایل به ساختن چیزی نو توسط این روش منتقل می‌شود.				
۷) آموزش در محیط واقعی**(انجام سفرهای مربوط، قرار گرفتن در محیط‌های کارآفرینی،مواجهه با تهدیدها و بحران‌ها، بازدید از کسب و کار، حل مسئله، تبدیل ایده به طرح‌های عملیاتی، کسب مهارت در تحلیل فرصت‌ها، تحقیقات کارآفرینی، مطالعات موردی، ارزیابی طرح کسب و کار، کارآفرینی اکتشافی)**				
این روش می‌تواند مبانی تئوری کارآفرینی را به افراد انتقال دهد.				
قادر است در تشخیص استعدادها و پرورش آنها به افراد کارآفرین کمک کند.				
قادر است روحیه‌ی ریسک پذیری را در افراد کارآفرین تقویت نماید.				
می‌تواند زمینه‌های اشتغال را در دنیای واقعی فراهم نماید.				
می تواند در توسعه مهارت‌های مورد نیاز برای کارآفرین شدن به افراد کمک کند.				
۸) **(اجرای نمایشنامه ها، بازی‌های کسب و کار، ایفای نقش)**				
این روش زمینه لازم برای تشخیص فرصت کارآفرینی را فراهم می‌کند .				
قادر است مهارت‌های کارآفرینانه را در افراد تقویت نماید.				
قادر است در تشخیص استعدادها و پرورش آنها به افراد کارآفرین کمک کند.				

[Downloaded from nama.ajaums.ac.ir on 2026-11-07]